

Näringsdepartementet

En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet - SOU 2021:81

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) vill yttra sig över ovan nämnda remiss och därmed anföra följande.

Det svenska dricksvattnet är ett angeläget samhällsintresse och ett livsmedel. Tillgången till rent vatten är en grundläggande förutsättning för människors hälsa och utveckling. Jordbruket kan påverka dricksvattnet i viss mån, men producerar samtidigt ett annat angeläget samhällsintresse – mat. Det borde inte vara två samhällsintressen som står emot varandra.

Möjligheterna att kunna erbjuda Sveriges befolkning både rent dricksvatten och hållbara livsmedel måste anses som mycket goda. De fall där konflikter uppstår mellan de båda samhällsintressena beror i princip uteslutande på okunskap om dagens jordbruk och hur mycket växtskyddsmedel eller oönskade ämnen från djurhållning som egentligen hamnar i dricksvattnet. Ofta går vattenproducenten betydligt längre än vad som krävs för att uppnå syftet med skyddet. En kompetenshöjning och helhetsperspektiv krävs för att vi ska kunna bibehålla produktionen av säkert dricksvatten och samtidigt bibehålla och öka livsmedelsproduktionen i Sverige i enlighet med livsmedelsstrategin.

Länsstyrelserna bäst lämpade att ansvara för riskhanteringen

LRF är sedan länge kritisk till dagens vattenförvaltning och vill se att Vattenförvaltningsutredningens förslag från 2019 blir verklighet. En av anledningarna är att vattenmyndigheterna står för långt ifrån den verklighet de har att bedöma. Genomförandet av EU:s vattendirektiv är Sveriges största vattenvårdsprojekt någonsin. I de båda tidigare samråden och på otaliga möten har LRF framfört den uteblivna dialogen med de människor som förväntas göra åtgärder som ett avgörande problem. LRF anser att möjligheterna att genomföra dricksvattendirektivets krav äventyras med utredningens förslag om vattenmyndigheterna som huvudansvarig förvaltning. Riskbedömningen på tillrinningsnivå kräver en ännu mer detaljerad förankring och nära dialog med de som bedriver jord- och skogsbruk.

Vattenförvaltningsutredningen konstaterade i sitt betänkande att dagens vattenförvaltning har stora utmaningar att hantera uppgifterna inom ramen för vattendirektivet. Av Vattenförvaltningsutredningens utvärdering framgick att de fem länsstyrelser som är vattenmyndigheter har otillräckliga resurser för att bedriva egen övervakning.¹ Vattenförvaltningsutredningen ansåg vidare att det finns behov av ökad

---

¹ SOU 2019:66 s 479

samordning inom den akvatiska övervakningen och att det är viktigt att den regionala akvatiska övervakningen på länsstyrelserna och annan övervakning har en koppling till vattenförvaltningens behov.² De brister i vattenförvaltningen som Vattenförvaltningsutredningen pekade ut, och de förslag som presenterades i betänkandet, har ett stort stöd från såväl myndigheter, vattenproducenterna och näringslivet. LRF menar att det talar tydligt emot att lägga ansvaret för dricksvattnets kvalitetssäkring på vattenmyndigheterna.

Utredningen konstaterar att ersättningsfrågorna och ovissheten om framtida inskränkningar i markanvändning i praktiken många gånger innebär att markägare motsätter sig ansökningar om tillstånd till uttag av vatten för framtida vattentäkter, och att detta i sin tur förlänger processerna. LRF bedömer att tid och delaktighet är det bästa botemedlet för dessa motsättningar. Den uteblivna dialogen och låga delaktigheten för markägare har fortsatt varit ett systemfel i det svenska genomförandet av vattenförvaltningen till och med den sista cykeln i vattendirektivet. LRF bedömer det som mindre hoppfullt att vattenmyndigheterna kan komma till rätta med detta. Delaktighet är inte endast något som vore önskvärt utan en förutsättning för ett lyckat genomförande av både vattendirektivet och dricksvattendirektivet

Länsstyrelsen är i dag i allra högsta grad delaktiga i processerna att skydda dricksvattnet på kommunal nivå. Det finns redan en etablerad struktur i förhållandet mellan stat, kommun och de areella näringarna i frågan som vattenmyndigheterna saknar. Länsstyrelserna är med sin lokala närvaro, sin breda kompetens och erfarenhet av avvägningar väl lämpade för att utföra detta arbete på tillrinningsområdesnivå.

Utöver ett nära och tidigt samarbete med markägare och LRF lokalt behöver processen vid inrättandet av vattenskydd förbättras och effektiviseras. Ett gott vetenskapligt underlag ökar förutsättningarna för att jordbruk och vattenproduktion ska kunna ske säkert och ekonomiskt hållbart, med relevanta restriktioner och föreskrifter. För att uppnå säkert dricksvatten, och spara tid och pengar för vattenkollektivet, behöver besluten fattas på lägsta möjliga nivå med bästa möjliga helhetsperspektiv. Det är också i linje med EU:s allmänna rättsprincip om subsidiaritet. Länsstyrelserna är därför den enda förvaltning som kan möjliggöra en sådan målsättning.

Kostnader för att säkra dricksvattnets kvalitet

Kommunala VA-bolag har det huvudsakliga ansvaret att garantera konsumenterna en säker och hälsosam produkt. De är samtidigt verksamhetsutövare styrda av bl. a. miljöbalkens bestämmelser. LRF vill med detta understryka att det saknas stöd för att lägga kostnaderna för provtagning på de enskilda lantbrukarna. Lantbruket saknar som primärproducenter helt marginaler för sådana kostnader. LRF vill samtidigt påpeka att PPP – Polluter Pays Principle har som grund att förorenaren ska betala kostnader för sin verksamhet som han eller hon sedan kan vältra över på konsumenten. Inom lantbruket,

---

² SOU 2019:66 s 480

för primärproducenten, saknas den möjligheten, vilket är ytterligare ett skäl till att kostnaderna för provtagningar i dricksvattenförvaltningen aldrig kan landa på företag inom de areella näringarna.

Sammanfattning

LRF hyser gott hopp om en god dialog och gott samarbete med Sveriges dricksvattenproducenter för det fall dricksvattenförvaltningen hanteras på lägsta möjliga nivå.

Stockholm 2022-03-07

Hilda Runsten
Enhetschef
Miljö & Energi

Helena Andreason
Jurist
Miljö & Energi